

РЕЛОКАЦІЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ІЗ ЗОНИ АКТИВНИХ БОЙОВИХ ДІЙ НА ПРИКЛАДІ ПрАТ «НКМЗ»

Олександр Сергійович ПОПОВ,

канд. екон. наук, кафедра економіки,
маркетингу та міжнародних економічних
відносин, м. Харків, Україна
<http://orcid.org/0000-0002-0358-2419>
o.porov@khai.edu

Доведено актуальність релокації промислових підприємств із зони активних бойових дій на сході України на прикладі ПрАТ «Новокраматорський машинобудівний завод».

Ключові слова: релокація, підприємство, економічний ефект.

The relevance of the relocation of industrial enterprises from the zone of active hostilities in the east of Ukraine has been proven on the example of the PrJSC "Novokramatorsk Machine-Building Plant".

Keywords: relocation, enterprise, economic effect.

Актуальність релокації підприємств під час бойових дій полягає в тому, що воєнні конфлікти можуть створювати загрозу для безпеки промислових підприємств та їх працівників. Бойові дії можуть призвести до знищення обладнання, складів, транспортних мереж та інфраструктури, що може призвести до зупинки виробництва та втрати робочих місць. Релокація підприємств може допомогти уникнути цих наслідків. Це може включати перенесення підприємств у регіони, де немає активних бойових дій, або за межі країни. Релокація може також забезпечити збереження промислової потужності та забезпечення виробництва важливих товарів, які можуть бути необхідними для ведення війни.

Через російський озброєний напад на Україну 24 лютого 2022 року, відбувається жахлива ситуація в країні з загибеллю людей, руйнуванням міст і селищ, знищенням розташованих в них підприємств.

Міністерство економіки України з перших тижнів війни реалізує програму з релокації українських підприємств, що перебувають на території бойових дій. Однією з дуже важливих для України галузей, у тому числі у воєнний час, є машинобудування. Приватне акціонерне товариство «Новокраматорський машинобудівний завод» (НКМЗ) – найбільше в Європі підприємство індивідуального важкого машинобудування. У багатій історії підприємства чимало досягнень, відзначених як «створено вперше в світі», в тому числі для космічної галузі [2].

Виробничі потужності підприємства розташовані у місті Новокраматорськ (Донецька область), де наразі відбуваються найактивніші обстріли з боку країни-агресора. Проте юридична адреса підприємства – у м. Київ [1]. Внаслідок тривалої збройної агресії російської федерації відповідно до наказу по підприємству від 28 лютого 2023 року, з метою захисту життя та здоров'я робітників, тимчасово призупинено роботу НКМЗ, працівників структурних підрозділів акціонерного товариства переведено на простій [2].

Таким чином, на сьогодні підприємство знаходиться у чим далі, тим складнішому економічному становищі. Припинення основних видів діяльності означає відсутність подальшого надходження коштів для підтримки і розвитку НКМЗ, а призупинені трудові договори додають ризик того, що колишні працівники підприємства, що знайдуть нову роботу, у майбутньому не матимуть бажання повертатись до старого роботодавця. Тому виправданим буде розгляд можливості перенести принаймні частину виробничих потужностей до територій України, де не має активних бойових дій і підприємство зможе забезпечити своє безперервне достатньо безпечне функціонування.

Для НКМЗ через те, що його правління вже знаходиться у Києві, особливо перспективною виглядає релокація виробничих потужностей до Київської області. Як передає Укрінформ, в Київську область в межах урядової програми релокації перемістилися 68 підприємств [3]. Частина з релокованих виробництв вже працює і розвивається.

Крім того, щоб допомогти бізнесу в складні часи, є ряд урядових програм для зменшення відсотків на кредитування підприємницької діяльності. Зокрема діє державна програма «Доступні кредити 5-7-9%», за якою представники будь-якого бізнесу можуть отримати пільговий кредит.

Розглянуто варіант релокації підприємства до Київської області і оцінено, який економічний ефект це матиме для НКМЗ за даними його бухгалтерської звітності [1]. В умовах релокації можна розраховувати на безкоштовне перевезення обладнання силами АТ «Укрзалізниця», АТ «Укрпошта» а також інших перевізників. Під роботи з демонтажу, монтажу і пусканалагоджувальні роботи підприємство залучить кредитні кошти на пільгових умовах під 5-9 відсотків.

Такий варіант релокації, за умови, що буде переміщено половину виробничого обладнання і половину співробітників, матиме наступні економічні наслідки для підприємства. Будівлі для розміщення обладнання будуть взяті в оренду на новому місці. Переїзд половини робітників, демонтаж, перевезення і монтаж обладнання на новому місці займуть півроку. В результаті підприємство зможе випускати принаймні 40% від довоєнного обсягу продукції з початку 2024 р. і 50% з 2025 р.

За розрахунками дохід від реалізації продукції після релокації зменшиться у 2024 році на 60% від доходу 2021 р.; у 2025 р. складе 50% від доходу 2021 р. Собівартість продукції, інші операційні доходи, інші операційні витрати, витрати на збут, дохід від участі в капіталі, інші фінансові доходи, інші доходи зменшаться пропорційно доходу. Адміністративні витрати не зміняться. Інші витрати у 2024 р. зростуть на величину вартості демонтажу на старому місці, монтажу і запуску в експлуатацію на новому місці (ця величина оцінюється у 30% від первісної вартості перевезеного обладнання, що у свою чергу складає 76,2% від загальної вартості основних засобів підприємства).

Релокація підприємства призведе до різкого погіршення показників ефективності його діяльності у 2024 р.: фондвіддача у грн. виручки на 1 грн. вартості основних засобів зменшиться з 1,53 до 0,61, чиста рентабельність продажів зменшиться з 22,21% до -33,26%. Але вже у 2025 р. підприємство зможе повернутись до прибуткової діяльності, а чиста рентабельність продажів

навіть перевищить рівень 2018 р. Тому НКМЗ доцільно замість невизначеного за тривалістю простою, який може призвести до його закриття, здійснити релокацію основних виробничих потужностей до Київської області.

Список використаних джерел:

1. Smida. Бази даних. Приватне Акціонерне товариство «Новокраматорський машинобудівний завод» URL: <https://smida.gov.ua/db/prof/05763599>.

2. Офіційний сайт НКМЗ URL: <http://nkmz.com/ua>.

3. Укрінформ. На Київщину в межах урядової програми релокувалися 68 підприємств URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3684225-na-kiivsinu-v-mezah-uradovoi-programi-relokuvalisa-68-pidpriemstv.html>.